

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Materia: Prácticas de limpeza de bens culturais

Departamento: Principios de conservación dos bens culturais

Formación básica	Curso: 2º	Cuadrimestral	7 ECTS
------------------	-----------	---------------	--------

Teórico- Práctica

Profesora: M. Rosario López Díaz

charolopezdiaz@edu.xunta.es

Horario: 9 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

- Execución de tratamentos de conservación básicos mediante prácticas sobre maquetas ou obra real.
- Limpeza: criterios, materiais e técnicas aplicados ós distintos bens culturais.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X3	Recoñecer e identificar as alteracións do ben cultural e as causas de seu deterioro para avaliar o estado de conservación.
X4	Determinar os exames ou análises precisos e avaliar os seus resultados.
X5	Determinar os criterios de intervención e decidir o tratamento de prevención, conservación e/ou restauración mais axeitado.
X7	Deseñar sistemas e tratamentos de conservación e restauración
X8	Desenvolver habilidades, destrezas e sensibilidades para aplicar e realizar os tratamentos de conservación e restauración
X15	Coñecer os riscos laborais e as medidas e normas de seguridade e saúde e a súa aplicación para o restaurador, os bens culturais e o medio
X16	Avaliar a eficacia dos tratamentos realizados.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Coñecer os produtos e metodoloxía de aplicación dos tratamentos de limpeza.

Formular solucións prácticas a problemas sinxelos , valorando o traballo en equipo

Esbozar un programa de traballo.

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidades	Subtemas	% no total da materia
1. CONCEPTOS XERAIS DE LIMPEZA: metodoloxía, produtos e instrumentos	1.1. Os niveis de limpeza 1.2. Probas preliminares 1.3. Métodos de limpeza 1.3.1. Métodos físicos 1.3.2. Métodos mecánicos e físico-mecánicos 1.3.3. Métodos químico-físicos 1.3.4. Limpeza química 1.4 Triángulo de solubilidade 1.4.1 Tipo de unións entre as moléculas 1.4.2 Situación dos disolventes no triángulo 1.4.3 Os disolventes orgánicos neutros 1.5 Clases de suciedade 1.6 Métodos desinfectantes 1.7 Fórmulas habituais de limpeza	10%
2. Limpeza de cerámica	2.1 Criterios 2.2 Proceso de desalgación 2.3 Proceso de secado	10%
3. Limpeza de vidro	3.1 Criterios 3.2 Tipos de limpeza 3.3 Proceso de secado	10%
4. Limpeza de material óseo	4.1 Criterios 4.2 Tipos de material óseo 4.3 Limpeza 4.4 Desalgación 4.5 Secado	10%
5. Limpeza de metais	5.1 Criterios e metodoloxía 5.2 Procesos de degradación dos metais. Corrosión 5.3 Limpeza. Métodos de limpeza para metais 5.3.1 Mecánica 5.3.2 Química 5.3.3 Outros sistemas de limpeza	10%
6. Limpeza de pedra e pintura mural	6.1 Criterios e metodoloxía 6.2 Limpeza 6.3 Limpeza de pintura mural/mosaico	10%
7. Limpeza de obra en madeira	7.1 Criterios 7.2 Policromía 7.3 Limpeza	10%
8. Limpeza de obra sobre tea/lenzo	8.1 Criterios	10%

	8.2 Limpeza da sucidade: Anverso e Reverso	
9. Limpeza de obra en papel	9.1 Criterios 9.2 Fases que interveñen no tratamento de conservación 9.3 Limpeza 9.3.1 Mecánica 9.3.2 Limpeza con disolventes non acuosos 9.3.3 Limpeza con auga 9.3.4 Secado e alisado	10%
10. Limpeza de obra en coiro / pergamiño	10.1 Conservación e metodoloxía 10.2 O pergamiño 10.2.1 Desinsectación e desinfección 10.2.2 Fixación de tintas 10.2.3 Limpeza mecánica 10.2.4 Limpeza con disolventes 10.2.5 Limpeza acuosa 10.2.6 Branqueo 10.2.7 Desacidificación 10.2.8 Estabilización higroscópica 10.2.9 Secado e alisado 10.3 A pel curtida	10%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Actividades introductorias	1		1
Sesións maxistras: exposición de contidos mediante presentación e/ou explicación por parte do profesor.	30		30
Traballos tutelados / Exposicións	5	5	10
Prácticas de laboratorio	126		126
Estudo autónomo.		8	8
Total	162	13	175

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e tomar contacto co alumnado
Sesións maxistras	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas ou exercicios.	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de

	adquisición de habilidades básicas e de procedemento. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (talleres de conservación-restauración).
Traballo autónomo.	Traballo individual autónomo. Estudo dos contidos expostos polo profesor. Estudos de caso, debates e outras actividades. Actividades de aplicación dos coñecementos e resolución de problemas e exercicios.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Probas escritas	Cualificación das probas	40 %
Traballos tutelados	Calidade do traballo e da presentación	40%
Lectura e comentario de textos	Calidade do comentario	10%
Observación sistemática	Asistencia a clase, participación na exposición de debates e traballos propostos, e entrega dos mesmos nos prazos fixados.	10%
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

- A asistencia é obrigatoria. A non asistencia ás clases repercutirá na cualificación (nun 10%, o alumno poderá ser cualificado cun 0 no apartado "Observación sistemática").
- Avaliarase o progreso do proceso de aprendizaxe, incluíndo este tódolos resultados acadados no traballo continuado de clase, os exercicios e traballos entregados no tempo estipulado e/ou os exames propostos ó longo do curso.
- Ó rematar o curso, na convocatoria ordinaria, realizarase un exame final que servirá de recuperación parcial/total segundo as partes non superadas.
- Os alumnos deberán realizar tódolos traballos e exames establecidos ó longo do curso. A avaliación ordinaria poderá incluír a realización de probas específicas finais, comprendendo esta os contidos teóricos e todos aqueles relacionados cos traballos ou lecturas realizados ó longo do curso e recollidos como parte da avaliación.
- No caso de perda de avaliación continua os alumnos deberán presentar igualmente os traballos propostos ao longo do curso.
- Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria terán a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria.
  - Na avaliación extraordinaria, o alumno terá que realizar unha proba escrita que poderá conter probas específicas cando se consideren necesarias para unha correcta avaliación.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofrecerase atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías docentes desenvolveranse no horario específico para esta finalidade.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- Calvo Manuel, A. (1997). *Conservación y restauración de la A a la Z. Del Serbal*, Barcelona.
- Fernández Arenas, J. *Introducción a la conservación del patrimonio y técnicas artísticas*. Ed. Ariel.

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

ESCOLA SUPERIOR
DE CONSERVACION
E RESTAURACION
DE BENS CULTURAIS
DE GALICIA

Rúa Xeneral Martitegui s/n
36002 Pontevedra. Tlf: 886159735
escola.conservacion.galicia@edu.xunta.es
<http://escolaconservacion.gal>

- La Conservación de los Bienes Culturales (1969) UNESCO
- Muñoz Viñas, Salvador, Julia Osa Pons e Ignasi Gironés Sarrió. *Diccionario técnico Akal de Materiales de restauración*. Madrid: Akal, 2014.
- Mayer, Ralph. *Materiales y Técnicas de Arte*. Madrid: Tursen-Herman Blume, 2005.